

**Відділ освіти Козівської районної державної адміністрації
Денисівська ЗОШ І – ІІ ст.**

**На конкурс обласного
етапу Всеукраїнської туристсько-
краєзнавчої експедиції
«Мій рідний край».**

**Тема роботи
«Тим загибелі нема, кому світять ідеали»
(До 70-річчя ІІІ-го Надзвичайного Великого
Збору ОУН на хуторі Веснівка).**

**Роботу підготував
експедиційний загін
учнів 6-8 класів.
Керівник Савак О. З.**

2013 рік

СПИСОК
членів експедиційного загону

1. Єжак Інна (6 клас)
2. Коваль Дмитро (6 клас)
3. Кос Роман (6 клас)
4. Мудрий Віталій (6 клас)
5. Озімко Степан (6 клас)
6. Пастух Олеся (6 клас)
7. Рогов Костянтин (6 клас)
8. Сіканович Андрій (6 клас)
9. Чамбул Богдан (6 клас)
10. Чамбул Надія (6 клас)
11. Реслер Марія (7 клас)
12. Озімко Оксана (8 клас)
13. Деркач Інна (8 клас)
14. Хома Настя (8 клас)

МАРШРУТНИЙ ЛИСТ

Хутір ВЕСНІВКА

Веснівка – хутір Козівського району підпорядкований Денисівській сільській раді. Розміщений за 27 км від обласного центру міста Тернополя та за 10 км від районного центру смт Козови. Вздовж залізничної колії яка пролягає через хутір є дві зупинки для пасажирських поїздів – зупинка «Ставки та зупинка «Садова».

Дворів – 32

Населення – 61

Тема екскурсії: «Тим загибелі нема, кому світять ідеали» (до 70-річчя проведення III Надзвичайного Великого Збору ОУН у Веснівці).

Мета екскурсії: виховання в учнів патріотичних почуттів, поваги до історичного минулого українського народу.

Вікова група: залучені учні 6 – 8 класу.

Сезонність: квітень – жовтень.

Протяжність екскурсійного маршруту Денисів – Веснівка 7 км.

Тривалість екскурсії – 6 годин.

Карта додається.

П Л А Н

1. Вступ.
2. З історії Веснівки.
3. Хутір Веснівка – місце проведення III-го Надзвичайного Великого Збору ОУН.
4. Екскурсія в Денисівський краєзнавчий музей «Пам'ятаймо минуле заради майбутнього».
5. Українські письменники в Канаді Тетяна Федорів та Богдан Мазепа – вихідці з Веснівки.
6. Ілюстративний матеріал.
7. Додатки.
8. Рекомендована література.

В С Т У П

Між Денисовом і Золотою Слободою розташований, здавалось би, нічим непримітний, хутір Веснівка. Та мало хто знає, що у цьому поселенні, до якого ведуть лише польові дороги, сімдесят років тому відбулася подія загальнодержавного значення – саме тут, у стареньких сільських стодолах Микитівих 21 – 25 серпня 1943 року було проведено III Надзвичайний Великий Збір Організації Українських Націоналістів, де було прийнято ряд важливих постанов, зокрема обрано головою Проводу Романа Шухевича.

Відзначення цієї важливої події відбулося 21 серпня 2013 року на веснівському подвір'ї, яке пам'ятає ті історичні дні. Символічно, що у переддень найбільшого для всіх українців свята – Дня незалежності було відкрито для всієї України це місце, яке має стати святим для кожного українця. Це місце, де Провід ОУН постановив об'єднати зусилля заради боротьби за незалежну Українську державу. Це місце, де було укладено малу конституцію українського повстанського руху, бо, власне, ті принципи, ті постанови, які були закладені у цьому місці, слугували важливим дороговказом для багатьох повстанців. І вони показали, що українці прагнуть створення своєї власної держави, хочуть, щоб ця держава була демократичною, справедливою для кожного українця.

Наш експедиційний загін вирішив зібрати матеріали пов'язані з хутором Веснівка: історію виникнення хутора, про визначних людей – вихідців з Веснівки, про родину Микитівих на обійсті яких відбувся історичний Збір ОУН та історію III-го Надзвичайного Великого Збору ОУН. Адже сьогодні хуторянські поселення вимирають. На Веснівці також залишилося небагато людей. Стоять незамешкані та занедбані господарства й Григорія та Миколи Микитівих. За 22 роки Незалежної України жодного разу не були пошановані ці обійстя, в яких колись відбулась історична знакова подія. Напередодні 70-річчя від часу проведення Великого Збору депутати Верховної Ради України О. І. Панькевич та Л. С. Мартинюк подали до Верховної Ради законопроект «Про відзначення 70-річчя проведення III-го Надзвичайного Великого Збору ОУН», але він не знайшов належної підтримки. Та для нас, українців воїни ОУН-УПА, Степан Бандера, Роман Шухевич завжди були, є і будуть національними героями.

З тією метою ми здійснили одноденний похід на згаданий хутір, побували на цьому історичному та пам'ятному місці, зустрічалися із старожилами, оглянули виставку в Денисівському краєзнавчому музеї приурочену цій події. Багато цікавої інформації отримали від директора музею, сподвижника цієї справи Богдана Маркіяновича Савака (Фото додається).

Спогадами поділилася і представниця зі славного роду Микитів де була частина учасників Проводу ОУН Ольга Миколаївна Микитів (Фото додається).

З ІСТОРІЇ ВЕСНІВКИ

Веснівка – хутір Козівського району, який розташований на території денісівських полів і підпорядкований сільраді Денисова. Він має розгалуження – Замости, Вертеп, Качмарка, Чамбулівка, Латунівка та Ставки.

З «Історії міст і сіл УРСР. Тернопільська область» дізнаємося: «Біля Веснівки виявлено поховання доби ранньої бронзи (кінець III – початок II тисячоліття до нашої ери)». Першим поселенцем, засновником хутора був денісівчанин Микита Весна, який у 1890-тих роках у тій місцевості купив собі поле та побудував хату, хлів та завівся господаркою. На честь нього названо й хутір. (Дивитись газету-квартирник «Денісівський вісник». Квітень-вересень 2002 р.).

Про хутір Веснівку в роки Першої світової війни ми дізналися від колишнього веснівчанина, а тепер жителя м. Тернополя Степана Войтини. (Фото з описом додається).

Перед Другою світовою війною у хуторі вже нараховувалось понад 100 господарств. Жили в ньому переважно заможні господарі. Зараз тут замешканих господарств – 32, жителів – 61. Найбільш замешканим є хутір Ставки.

У свій час в цьому хуторі була досить дієвою мережа ОУН (створена 1938 року). В ньому було багато криївок. За Польщі в урочищі Підхапівка була одна корчма, у хуторі функціонувало дві читальні «Просвіти», товариство «Рідна школа» (Додаток: архівний документ польською мовою), два драматичні гуртки та хорівий колектив. У хуторі на обійстях Миколи та Григорія Микитівих у серпні 1943 року відбувся Вибір (III Великий Надзвичайний Збір ОУН) на якому Романа Шухевича обрано головою проводу ОУН. Тому значна частина «куркулів» та активістів ОУН були вивезені на Сибір, а саме родини:

13 липня 1950 року

Букшака Петра	4 – 1
Варениці Василя	3 – 2
Войтини Гілярія	4 – 1
Дубельта Василя	3 –
Дусановського Дмитра	4 – 2
Коваля Михайла	5 – 2
Кузіва Івана	3 –
Мазепи Миколи	6 – 1
Микитіва Миколи	4 – 2
Микитіва Михайла	3 –
Неділі Івана	5 –
Самиці Василя	4 –
Стесловича Мирослава	3 – 1
Стесловича Прокопа	2 – 1
Щебивлока Михайла	1 –

8 квітня 1951 року

Варениці Андрія 5 – 1
Самиці Софії 2 –

(Перша цифра – кількість людей засланих на Сибір, друга цифра – кількість людей, які загинули в сибірській неволі).

На фото жителі хутора Веснівка в Сибіру. Дільниця Батуринського ліспромгоспу - Тузейка, 1958 рік. Весілля Богдана Мазени.

У перші роки радянського господарювання на Веснівці було створено колгосп «Богдана Хмельницького», дитячий садок та початкову школу. Після укрупнення колгоспу залишилася лише городня бригада. Будівництво та ремонт будь яких особистих господарств, у зв'язку із знесенням хутора, було заборонене.

На фотографії пам'ятник «Родинам засланим в Сибір» споруджений у селі Денисові Спепаном Войтиною який разом з родиною був у Сибірі.

ХУТІР ВЕСНІВКА – МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ

III-го НАДЗВИЧАЙНОГО ВЕЛИКОГО ЗБОРУ ОУН

Передісторію та історію проведення III Надзвичайного Великого Збору ОУН, який відбувся 21-25 серпня 1943 року ми записали від директора Денисівського краєзнавчого музею Богдана Савака, до речі, вихідця з Веснівки, дитинство якого пройшло на цьому ж хуторі.

Збір цей мав відбутися в селі Золота Слобода, на обійстях Чарківських та Фостяків, що мешкали на хуторі за цвинтарем. Коли делегати зібралися, українська поліція їм доповіла, що німці в якийсь спосіб про це дізналися та будуть робити в селі облаву. Настала потреба негайно замінити місце постою. На роздуми не було часу. Заступник начальника СБ Петро Федорів, рідний брат якого – Ярослав у червні 1943 року на Зелені свята одружився із веснівською дівчиною Тетяною Микитів, запропонував своїй братові, аби Провід перебазується на їхнє обійстя. Та батько Тетяни того не хотів, боявся, щоб німці, розсекретивши, не знищили його заможного господарства.

Із такою скаргою та сльозами на очах пожалілася Тетяна своїй стрийні Ганні Микитів, яка жила по сусідству, через межу. Ганна її заспокоїла, і Провід ОУН перемістився в стодолу Григорія та Ганни Микитівих. Незадовго всю околицю сколихнула вістка, що в Золотій Слободі була облава й німці застрелили якогось випадкового чоловіка з Козови на прізвище Баран.

Отже, перебував тоді Головний Провід на денисівському хуторі Веснівка, що на відстані три кілометри від Золотої Слободи в кількості 22-х, в інших джерелах 27-х делегатів. Так задокументовано. Насправді, було їх набагато більше. Жили вони в стодолі, а коні пустили пасти в доли, під сусіднім селом Плоскою. Упряжу та сідла поховали у полі, в збіжжях. Була серед них і обслуга: лікар, дві кухарки, друкар і сторожа. На той час знайомими Ганні Микитів були лише кухарка Надя Гадач з роду Чарківських, із Золотої Слободи та Петро Федорів з дружиною Філею, що походили із села Кривого.

Стодола Григорія і Ганни Микитівих була стара, невелика, а тому тісна. Поруч неї була нова, велика – Миколи Микитіва (батька Тетяни), й Провід визначився частково переселитися туди. І хоч їхнє керівництво було інформоване, що господар не згідний, боїться, на це слідувала відповідь: «А ми їх і питати не будемо». Так і сталося. Цим особливо була задоволена Тетяна. Всього провід на Веснівці пробув два тижні, хоч у документах значиться, що Постанови його були прийняті 21-25 серпня 1943 року.

Коли праця Проводу завершувалася, його верхівка запропонувала Григорію та Ганні зробити їм вечірку. На ній було гамірно, весело. Під час цього дозвілля один із партизанів поклав Ганні руку на плече й сказав: «У Вас був Вибір. Колись, як Україна стане вільною, на Вашій хаті ці слова будуть написані золотом». Та побачили ми напівзруйновану опустілу хату й скромний напис зроблений сільськими ентузіастами «Тут на хуторі Веснівка 21-15 серпня 1943 року відбувся III-й Надзвичайний Великий Збір ОУН»

Постраждала і родина Микитівих. Тетяна Микитів-Федорів із чоловіком Ярославом подалися на Захід та знайшли собі притулок на канадській землі у місті Едмонтоні. А родину Тетяни – батька Миколу, маму Анастасію, брата Богдана із жінкою Зеновією за «націоналістичні ідеї» вивезено в Сибір. Однак, після амністії 1959 року, зняття їх з обліку в комендатурі повернулися на рідну землю тільки Анастасія Микитів із сином Богданом. Її батько Микола та братова Зеновія загинули в сибірській неволі.

Своїми спогадами із нами поділився учасник національно-визвольних змагань житель сусіднього села Купчинці Іван Кужда, двоюрідний брат Осипа Дяківа-Горнового, який після загибелі Романа Шухевича зайняв його пост. Іван Кужда побував у жорстоких боях, на очах у якого загинуло багато його побратимів, він був репресований та брав участь у Норильському повстанні. Й про те, що хоч невеликим за кількістю делегатів було зібрання на Веснівці, він сказав слова норильських друзів:

Мало нас, та це дарма –
Тверда віра рушить скали.
Тим загибелі нема,
Кому світять ідеали.

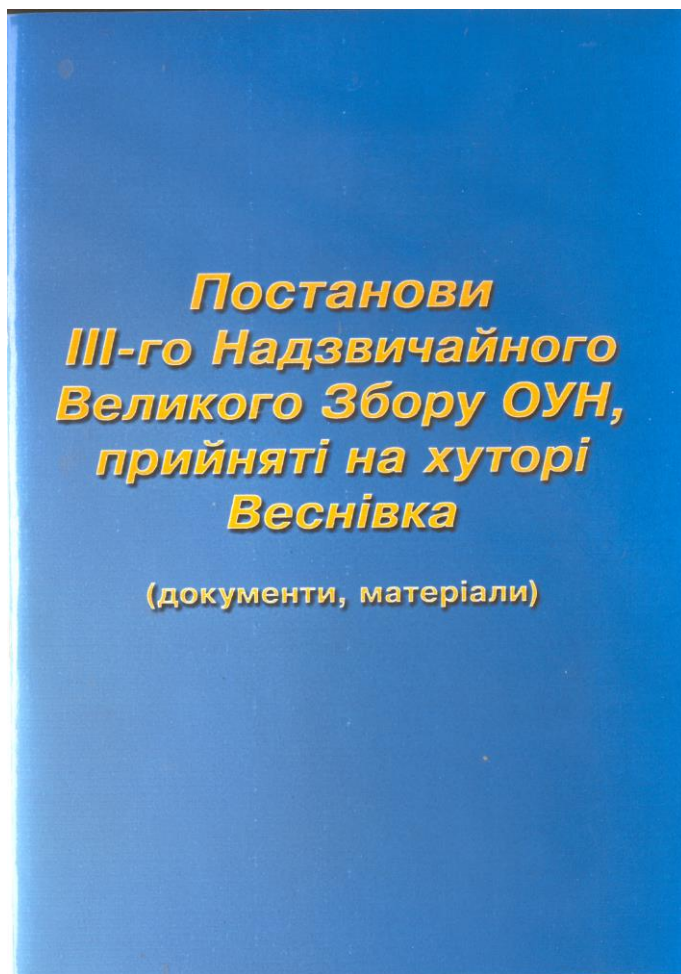
Ці слова нам глибоко запали в душу, тому останніми рядками ми назвали й тему нашого дослідження.

Члени експедиційного загону з керівником Савак О. З. на подвір'ї Микитівих.

ЕКСКУРСІЯ У ДЕНИСІВСЬКИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ «ПАМ'ЯТАЙМО МИНУЛЕ ЗАРАДИ МАЙБУТНЬОГО»

У Денисівському краєзнавчому музеї ми оглянули виставку присвячену 70-річчю III-го Надзвичайного Великого Збору ОУН і ознайомилися з

інформаційним виданням «Постанови III-го Надзвичайного Великого Збору ОУН, прийняті на хуторі Веснівка (документи, матеріали)», яке до цієї дати підготував і упорядкував директор музею Богдан Савак.

Нам стало відомо що I-й Збір ОУН відбувся у Відні, II-й – у Кракові. III-й Збір, який відбувся на хуторі Веснівка, у прийнятих програмних Постановах докорінно реорганізував структуру Проводу, здійснив організацію більш демократичною та обрав новий склад керівного органу. Ним стали: Роман Шухевич – голова Бюро Проводу, Дмитро Маївський та Ростислав Волошин – його заступники.

До складу Проводу ввійшли: Василь Кук – організацій-

ний референт, Дмитро Грицай – начальник генерального штабу, Яків Бусел – політичний референт, Микола Арсенич – начальник СБ, Михайло Степаняк – особливі доручення, Роман Кравчук – провідник ОУН на ПЗУЗ, Петро Дужий – референт пропаганди, головний редактор журналу «Ідея і чин», полковники Василь Сидор та Роман Клячківський. Відомо, що в роботі Збору також взяли участь: о. Іван Гриньох, Омелян Логуш, Василь Охримович, Микола Лебідь, Мирослав Паділович, Йосип Позичанюк, Мирослав Прокп, Дарія Ребет, Петро Федорів.

Тетяна Федорів (дівоче Микитів) народилася 26 січня 1922 року на хуторі Веснівка, який за територіальним поділом земель завжди належав до села Денисова, в середньо-заможній сім'ї Миколи та Анастасії Микитівих.

Після закінчення початкової школи в селі Золотій Слободі та семирічної в Денисові вона поступила та закінчила Бережанську торговельну школу й стала до праці в Кооперативному союзі Козови.

1943 року Тетяна одружується із статистом і фотографом Ярославом Федорівим, який походить із сусіднього з Козовою села – Кривого. З відступом фронту 1944 року молоді подружжя Тетяна та Ярослав Федоріви покинули свій рідний край і подалися в невідані далі. Таким чином, вони спочатку осіли

в Австрії.

Патріотичний дух та безмежна любов до неньки-України не покидали її, і Тетяна на австрійській землі розпочала проводити культурно-громадську працю.

З переїздом 1948 року до родини в Едмонтон (Канада) вона знову в захваті працює, особливо в Організації Визвольного фронту, стає співзасновницею Співки Української Молоді (СУМ).

Багато праці вклала Т. Федорів в комітет будови Дому Української Молоді імені генерала Шухевича-Чупринки, особливо в його культурно-просвітницькій реферантурі – Організації Визвольного фронту, де була головою 8 років.

Та чи не найбільше зусиль і старань вклала, працюючи в Лізі Визволення України, була жіночою референткою, а в 1954 році співзасновницею і першою головою Об'єднання Жінок Ліги Визволення України і протягом всього свого життя обіймала в ОС ЛВУ посадові місця, крім того сім років була його головою. Та все ж найбільшою її заслугою була праця в жіночому хорі «Верховина» (була його організатором та головою). Виступи цього хору було записано на телеплівку СБС, а також на платівку «Шумить далека Верховина».

Співпрацюючи в вищезгаданих громадських українських організаціях, Т. Федорів показувала приклад великого патріотизму і безмежної любові до поневоленої окупаційним режимом України.

Та найголовнішим у творчій діяльності Тетяни Федорів, є дебют на поетичній ниві, бо протягом усіх років вона поєднувала свою культурно-громадську працю з поезією, пишучи прегарні вірші, котрі друкувались на

сторінках «Визвольного шляху», «Українських вістей», «Голмону України» та журналу СУМу «Крилаті».

Праця Тетяни Федорів часто відзначалася грамотами. А у 1983 році Комітет Українців Канади нагородив її пам'ятною Шевченківською золотою медаллю.

Померла Тетяна Федорів 4 липня 1989 року й похоронена в Едмонтоні, а через три роки, 4 липня 1992 року, в селі Денисові, біля школи, у якій вона вчилася, поставлено їй пам'ятник-погруддя (скульптор Іван Сонсядло).

РІДНА МАМО МОЯ

Помірно
mf

Ти зі мною ішла, рідна мамо моя, за село ти мене
проводжала. І молитву шептали твої щирі уста,
і без сліз твоє серце ридало. Це ридало. Це ридало.

Ти зі мною ішла, рідна мамо моя,
За село ти мене проводжала.
І молитву шептали твої щирі уста,
І без сліз твоє серце ридало.

Лютий кат запалив нашу землю вогнем,
Зойк мордованих й глум яничарів...
Рідна мамо моя, не дивись так з жалем, –
Не вгасять наші сльози пожарів.

Ти прощаєш мене, рідна мамо моя,
На руїну до пекла вертаєш...
О, Всевишній, чи бачиш, яка кривда страшна,
Чом розбійників ти не караєш?!

Я від тебе пішла, рідна мамо моя,
Ти ще довго там в полі стояла.
І молитву шептали твої щирі уста,
І без сліз твоє серце ридало.

*Із книжки Тетяни Федорів «Я до вас ще повернуся...».
Тернопіль, 1993. – С. 73-74.*

Богдан Мазепа народився 17 травня 1928 року на денисівському хуторі Веснівка у селянській родині. У селі Денисові успішно закінчив 7 класів та сільськогосподарську школу (1941-1943), яку створила письменниця Іванна Блажкевич. Деякий час вчився у тернопільській торговельній школі. У 1944 році разом із своєю матір'ю був забраний на роботу в Німеччину, де закінчив учительську семінарію (1948) у місті Байройті. Цього ж року йому було дозволено виїхати з Німеччини до своєї рідні в м. Едмонтон (Канада), де тривалий час працював кореспондентом радіо «Голос Канади». Був головою українського мистецько-літературного клубу (1967-1971).

Належав до об'єднання українсько-канадських письменників «Слово». Видав поетичні збірки «Зоряна даль» (1956) та «Полум'яні акорди» (1976). Помер влітку 1978 року в м. Едмонтон, де і похований.

Поет Богдан Мазепа сьогодні мало відомий в Україні, тому що більшу частину свого життя жив і творив на канадській землі. Він був великим українським патріотом і свій задушевний патріотизм втілював у поезіях.

ВЕСНІВКА

Рідній матері

Веснівко, Веснівко,
Поля і долини,
І небо безкрає в ключах журавлів!
Вже, мабуть, навіки
Тебе я покинув,
Де мрійне дитинство безжурно провів.

Веснівко, Веснівко...
І туга спітає
Із мрій кучерявих колючий вінець...
Полярна лиш зірка
То гасне, то сяє.
І я самотній – недоля співець.

*2 жовтня 1974 року.
Із книжки Богдана Мазепи «Полум'яні акорди».
Едмонтон, 1976. С. – 17*

Література

Історія міст і сіл УРСР. Тернопільська область. Київ, 1973.

Бережанська земля. Історико-мемуарний збірник. Том II. Торонто – Нью-Йорк – Лондон – Сідней – Бережани – Козова, 1998.

Федорів Т. Я до вас ще повернуся... Тернопіль, 1993.

Кузів О. Краєзнавча робота в Денисові. Тернопіль, 2013.

Постанови III-го Надзвичайного Великого Збору ОУН, прийняті на хуторі Веснівка (документи, матеріали). Тернопіль, 2013.

Мазепа Б. Полум'яні акорди. Едмонтон, 1976.

Савак Б., Савак О. Села Яструбове, Денисів та Купчинці (колись містечко Бродилів) на карті Тернопілля. Туристичний путівник. Тернопіль, 2007, 2013.

Земля Тернопільська. Туристичний путівник. Тернопіль, 2003.

Хома В. Герої визвольних змагань на Драгоманівці. Тернопіль, 1999.

Гайдукевич Я. Золота Слобода. Тернопіль, 2001.

Шляхами золотого Поділля. Том III. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1983.

Савак Б. З історії села Денисова. Туристичний нарис-довідник. Тернопіль, 2006.

Тернопілля'97. Регіональний річник. Тернопіль, 2000.

Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2008 рік. Бібліографічний покажчик. Тернопіль, 2007.